

Inhoud

Verkort aangehaalde literatuur	15
1 Begrip en aard van het internationaal publiekrecht	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Geschiedenis	19
1.3 Omschrijving	23
1.3.1 Algemene omschrijving	23
1.3.2 Het internationale element	24
1.3.3 Het publieke element	27
1.3.4 Het juridische element	29
1.4 Organisatie	33
1.5 Onderdelen	37
1.5.1 Algemeen deel	37
1.5.2 Bijzondere delen	37
1.5.3 Het recht van de Europese Unie	38
Literatuur	39
I ACTOREN	41
2 Rechtssubjecten	43
2.1 Inleiding	43
2.2 Het begrip rechtssubjectiviteit	44
2.3 Criteria voor rechtssubjectiviteit	45
2.4 Staten	47
2.5 Internationale organisaties	48
2.6 De facto-regimes	49
2.7 Bevrijdingsbewegingen	50
2.8 Internationale non-gouvernementele organisaties	51
2.9 Multinationale ondernemingen	52
2.10 Natuurlijke personen	54
2.11 Overige subjecten	57
Literatuur	57

3	Staten	59
3.1	Inleiding	59
3.2	De soevereiniteit van de staat	59
3.3	Kenmerken van de staat	63
3.3.1	Gezagsstructuur	63
3.3.2	Grondgebied	66
3.3.3	Bevolking	71
3.3.4	De eenheid van de staat	74
3.4	Totstandkoming en wijziging	75
3.4.1	Wijzen van totstandkoming	76
3.4.2	Juridische beoordeling van claims van nieuwe staten	78
3.5	Opvolging	89
3.5.1	Voortzetting	89
3.5.2	Statenopvolging	90
	Literatuur	95
4	Internationale organisaties	97
4.1	Inleiding	97
4.2	Overzicht	98
4.3	Totstandkoming	106
4.4	Lidmaatschap	109
4.4.1	Wie kan lid worden?	109
4.4.2	Procedure	111
4.4.3	Opschorting en beëindiging van lidmaatschap	112
4.4.4	Verhouding tussen organisatie en leden	112
4.5	Financiering	113
4.6	Bevoegdheden	114
4.6.1	Attributie- en specialiteitsbeginsel	114
4.6.2	Impliciete bevoegdheden	115
4.6.3	Ontwikkeling in de praktijk	116
4.6.4	Resterende bevoegdheden van lidstaten	116
4.7	Besluitvorming	117
4.8	Gebondenheid aan internationaal recht	118
4.9	<i>Checks and balances</i>	119
	Literatuur	122
II	RECHTSVORMING	123
5	Rechtsbronnen	125
5.1	Inleiding	125
5.2	Algemene schets	126
5.3	Gewoonterecht	128
5.3.1	Omschrijving	128

5.3.2	Totstandkoming	129
5.3.3	Bijzondere rechtsbetrekkingen	136
5.3.4	Kenbaarheid	139
5.4	Verdragen	139
5.4.1	Omschrijving	139
5.4.2	Grondslag van de binding van verdragen	141
5.4.3	Rechtsbetrekkingen	142
5.4.4	Kenbaarheid	143
5.4.5	Samenloop met gewoonterecht	144
5.5	Besluiten van internationale organisaties	145
5.5.1	Omschrijving	145
5.5.2	Totstandkoming	148
5.5.3	Rechtsbetrekkingen	149
5.5.4	Kenbaarheid	149
5.6	Algemene rechtsbeginselen	150
5.7	Billijkheid	152
5.8	Eenzijdige handelingen	153
5.9	Rechterlijke uitspraken	156
5.10	'Soft law'	158
5.11	Samenloop	159
5.12	Nationaal recht	162
	Literatuur	164
6	Verdragenrecht	165
6.1	Inleiding	165
6.2	Vorm	167
6.3	Structuur	168
6.4	Totstandkoming	169
6.4.1	Onderhandelingen	169
6.4.2	Sluiting en inwerkingtreding	170
6.5	Geldigheid	176
6.6	Voorbehouden en interpretatieve verklaringen	180
6.6.1	Voorbehouden	180
6.6.2	Interpretatieve verklaringen	184
6.7	Toepassing en uitlegging van verdragen	185
6.7.1	<i>Pacta sunt servanda</i>	185
6.7.2	Territoriale toepassing	186
6.7.3	Achtereenvolgende verdragen	186
6.7.4	Derde staten	188
6.7.5	Interpretatie	188
6.8	Wijziging	192
6.9	Opschorting, opzegging en beëindiging	193
	Literatuur	197

7	Aansprakelijkheid	199
7.1	Inleiding	199
7.2	Aansprakelijkheid van staten	199
7.2.1	Inleiding	199
7.2.2	Voorwaarden	200
7.2.3	Deelneming	206
7.2.4	Verdedigingsgronden	207
7.2.5	Rechtsherstel	209
7.2.6	Verzwaarde aansprakelijkheid	213
7.2.7	Gelaedeerde partijen	215
7.2.8	Diplomatieke bescherming	220
7.3	Aansprakelijkheid van internationale organisaties	223
7.3.1	Omschrijving	223
7.3.2	Verhouding met de aansprakelijkheid van staten	225
7.4	Aansprakelijkheid van individuen	228
7.4.1	Omschrijving	228
7.4.2	Grondslagen	230
7.4.3	Algemene beginselen	231
7.4.4	Verhouding met aansprakelijkheid van staten	234
7.4.5	Civielrechtelijke aansprakelijkheid	236
	Literatuur	237
III	BIJZONDERE FUNCTIES	239
8	Afbakening van staatsgezag	241
8.1	Inleiding	241
8.2	Algemene beginselen	241
8.3	Rechtsmacht	244
8.3.1	Omschrijving	244
8.3.2	Grondslagen	245
8.3.3	Conflicterende rechtsmachtsclaims	254
8.3.4	Extraterritoriale handhaving	255
8.3.5	Erkenning van soevereine handelingen	258
8.4	Immunititeit	260
8.4.1	Staatsimmunititeit	260
8.4.2	Immunititeit van individuele gezagsdragers	267
8.4.3	Privileges en immunititeiten van internationale organisaties	272
8.5	Diplomatieke en consulaire betrekkingen	279
8.6	Afbakening van staatsgezag buiten nationaal grondgebied	282
8.6.1	De zee	283
8.6.2	De lucht	292
8.6.3	De ruimte	294
8.6.4	Antarctica en de Noordpool	295
	Literatuur	296

9	Bescherming van individuen	299
9.1	Inleiding	299
9.2	Kernbegrippen	299
9.3	Ontwikkeling	302
9.4	Organisatie	305
9.5	Overzicht van rechten	308
9.5.1	Burgerrechten en politieke rechten	309
9.5.2	Economische, sociale en culturele rechten	313
9.5.3	Rechten van bijzondere groepen	314
9.5.4	Collectieve rechten	315
9.6	Reikwijdte	317
9.7	Normadressaten	319
9.8	Beperkingen	324
9.8.1	Beperking van burgerrechten en politieke rechten	324
9.8.2	Beperking van economische, sociale en culturele rechten	328
9.9	Bescherming van vreemdelingen	330
9.9.1	Omschrijving	330
9.9.2	Toegang	330
9.9.3	Verblijf	332
9.9.4	Beëindiging van verblijf	332
9.10	Rechten van vluchtelingen	333
	Literatuur	337
10	Vrede en veiligheid	339
10.1	Inleiding	339
10.2	Kernbegrippen	339
10.3	Ontwikkeling en organisatie	341
10.4	Het verbod op het gebruik van geweld	342
10.5	Collectieve veiligheid	344
10.5.1	Omschrijving	344
10.5.2	Voorwaarden voor gebruik van hoofdstuk VII	345
10.5.3	Dwangmaatregelen zonder geweld	347
10.5.4	Dwangmaatregelen met geweld	349
10.5.5	Delegatie van gebruik van geweld	349
10.5.6	Vredesbewaring	351
10.5.7	Regionale organisaties	354
10.5.8	Nederland	355
10.6	Eenzijdig gebruik van geweld	356
10.6.1	Zelfverdediging	356
10.6.2	Rol van de Veiligheidsraad	359
10.6.3	Aanvullende voorwaarden	360
10.6.4	Collectieve zelfverdediging	361
10.6.5	Humanitaire interventie	363
10.7	Internationaal humanitair recht	364

10.7.1	Omschrijving	364
10.7.2	Organisatie	366
10.7.3	Toepasselijkheid	367
10.7.4	Algemene beginselen voor internationale conflicten	369
10.7.5	Algemene beginselen voor interne conflicten	372
10.8	Terrorisme	373
10.9	Wapenbeheersing	376
10.10	Cyberaanvallen	378
	Literatuur	379
11	Duurzame ontwikkeling	381
11.1	Inleiding	381
11.2	Kernbegrippen	382
11.3	Ontwikkeling en organisatie	383
11.4	Regulering van de economie	386
11.4.1	Internationaal financieel recht	386
11.4.2	Handelsrecht	390
11.4.3	Investeringsrecht	402
11.5	Verdeling van welvaart	405
11.6	Bescherming van planetaire grenzen	407
11.6.1	Algemene beginselen	408
11.6.2	Klimaatverandering	410
11.6.3	Biodiversiteit	413
11.6.4	Chemische verontreiniging	415
11.6.5	Recht op een schoon milieu	417
11.6.6	Regionale systemen	418
	Literatuur	418
IV	VERWERKELIJKING	419
12	Geschillenbeslechting	421
12.1	Inleiding	421
12.2	Eenzijdige maatregelen	421
12.3	Diplomatieke geschillenbeslechting	424
12.3.1	Onderhandelingen	424
12.3.2	Goede diensten	426
12.3.3	Bemiddeling	426
12.3.4	Feitenonderzoek	427
12.3.5	Conciliatie	428
12.4	Geschillenbeslechting binnen internationale organisaties	428
12.4.1	Toezichtsprocedures	429
12.5	Arbitrage	434
12.5.1	Omschrijving	434
12.5.2	Oprichting	435

12.5.3	Samenstelling	436
12.5.4	Bevoegdheid	436
12.5.5	Procedure	437
12.5.6	Arbitrage tussen particulieren en staten	438
12.6	Rechtspraak	440
12.6.1	Omschrijving	440
12.6.2	Het Internationaal Gerechtshof	442
12.6.3	De Wereldhandelsorganisatie	451
12.6.4	Het Hof van Justitie van de Europese Unie	453
12.7	Rechtspraak inzake de rechten van de mens	455
12.7.1	Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens	455
12.7.2	Overige regionale procedures	463
12.7.3	Procedures onder de VN-Verdragen	464
12.8	Strafrechtspraak	467
12.8.1	Omschrijving	467
12.8.2	Ad-hoctribunalen	467
12.8.3	Het Internationaal Strafhof	470
	Literatuur	474
13	Doorwerking in de nationale rechtsorde	475
13.1	Inleiding	475
13.2	Doorwerking: algemene aspecten	476
13.2.1	Geldigheid	476
13.2.2	Rechtstreekse werking	481
13.2.3	Voorrang	487
13.3	Toepassing door de wetgever	493
13.4	Toepassing door de uitvoerende macht	496
13.5	Toepassing door de rechter	498
13.5.1	Algemene voorwaarden	499
13.5.2	Indirecte toepassing	500
13.5.3	Rechtsgevolgen	504
13.5.4	Bijzondere rechtsbetrekkingen	506
13.5.5	Procesrecht	511
13.6	Doorwerking van internationaal recht via Europees recht	511
	Literatuur	515
	Jurisprudentieregister	517
	Internationale rechtspraak	517
	Nederlandse rechtspraak	525
	Buitenlandse rechtspraak	529
	Trefwoordenregister	531